

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

עבודה סוציאלית עם עוברי חוק - 3983

תאריך עדכון אחרון 30-12-2023

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: עבודה סוציאלית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר אוהד גילבר

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: Ohad.gilbar@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ג' 1400-1500

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

עבריינות היא תולדה של גורמים רבים ומגוונים. לעיתים היא קשורה באירוע חריג בחייו של אדם ולעיתים במאפיין התנהגותי/אישיותי כרוני המתחיל בגיל צעיר ומוביל למאסרים חוזרים. לעיתים העבריינות מוגבלת להיבט מסוים בחייו של עובר החוק ולעיתים היא מייצגת אורח חיים אנטי-סוציאלי, כזה המתבטא בתחומים רבים.

שיקום עוברי חוק הוא תחום ייחודי ומאתגר. תחום זה מתמקד לא רק באופי העבירה שבוצעה אלא גם בסיבות להתנהגות הפלילית ובהקניית המיומנויות הנדרשות לפיתוח התנהגויות פרו-סוציאליות. חוויית מאסר עלולה להיות קשה ולהעמיק את כעסיו של האסיר על העולם ועל החברה שבה הוא חי, אך היא עשויה גם להיות חוויה מתקנת ולסייע בבניית האמון מחדש של האסיר באדם ובחברה. עונש מאסר הוא השלב האחרון בהליך אכיפת החוק, וחץ מהתועלת הנודעת לו לצורכי הרתעה, הרחקה וענישה, הוא מאפשר לנצל את השהות בו לטובת הליך שיקומי.

מקצוע העבודה הסוציאלית שם את האדם במרכז ומכוון לשותפות ולהשתתפות קהילתית של האדם ומחייב מיסוד של מערכת יחסים מכבדת עם האדם המתמודד עם העבירה – הערכה כלפיו ולמידה ממנו מתוך ההנחה שהוא מומחה לעצמו. לכן, הלמידה תיעשה ממגוון נקודות מבט: הזווית הדיאגנוסטית-מושגית טיפולית ושיקומית, נקודת המבט של הלקוחות ומשפחותיהם ונקודת המבט של הצוות המקצועי.

הקורס מבוסס על ההנחה כי למידה והתפתחות צריכים להישען על ידע אקדמי ועל ידע מקצועי מתחום הטיפול באסירים, ולכן את הידע העדכני בתחומי הליבה בטיפול באסירים ילמדו בו הן חוקרים ואנשי מקצוע מהאקדמיה הן מומחים מקצועיים, בהם עובדים סוציאליים בשב"ס. נוסף על כך, הסטודנטים עצמם יחלקו וישתפו בידע שצברו בניסיון אישי ומקצועי וישתפו בדילמות ובסוגיות מתחום ההכשרה המעשית. כל תחומי הלימוד יגעו בשינוי בכל הרמות: ברמה האישית, הבין-אישית, החברתית והמדינית.

מטרות הקורס:

1. חשיפה לידע תאורטי ואמפירי בסוגיות קליניות מרכזיות בתחום התערבות בעוברי חוק;
2. היכרות עם העבודה של עובדים סוציאליים בשירות בתי הסוהר;
3. התנסות בהצגת סוגיה קלינית הנוגעת לטיפול בעוברי חוק.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. הסטודנטים יכירו טוב יותר סוגיות רלוונטיות לטיפול בעוברי חוק, לאבחון, להערכה ולתכנון התערבויות עם האדם ועם משפחתו/ה;
2. הסטודנטים יכירו סוגיות מרכזיות הנוגעות לתפקיד העובד הסוציאלי בשירות בתי הסוהר;
3. הסטודנטים יפתחו חשיבה ביקורתית בנוגע לשינויים חברתיים ומדיניים בתחום הטיפול בעוברי חוק;
4. הסטודנטים ידעו להציג סוגיה קלינית בתחום הטיפול בעוברי חוק על בסיס ידע מדעי

דרישות נוכחות (%) :

שיטת ההוראה בקורס: את הקורס ינחו מרצה חבר סגל ביה"ס וראש ענף טיפול בשב"ס כחלק מהדגמת דיאלוג בין האקדמיה לשדה. הלמידה בקורס תתבסס על הרצאות פרונטליות, על עזרי לימוד: צפייה בסרטים וקריאת חומר תאורטי, וכן על סימולציות ועל דיונים בסוגיות שילמדו בקורס. בקורס ישתתפו גם מרצים אורחים, מומחים בכירים בתחומים רלוונטיים לתוכני הקורס. הסטודנטים מצופים להציג פעם אחת בכיתה סוגייה מתוך מאמר שיעסוק באחד הנושאים שיידונו בקורס, להגיב להצגות של סטודנטים אחרים וכן להשתתף בדיונים שיתקיימו בכיתה. הקורס כולל 9 שיעורים פרונטליים ושני סיורים מרוכזים במתקני כליאה של שב"ס. הנוכחות בסיורים אלו חובה לצורך סיום הקורס. לא תהיה אפשרות להיעדר מהם ולהשלים את החומר בהמשך. פרטים על תאריך ומיקום הימים המרוכזים יינתנו בהמשך.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

2.1.24 פתיחה,

סבב חיבור לנושא טיפול בעוברי חוק, מפגש עם אסירים, כללי העבודה בקבוצה, מטרות הקורס מבוא: הגדרות ותפיסות מוקדמות בנושא טיפול באסירים.

1.24.9 ד"ר רוברט אפשטיין, רע"ן פסיכולוגיה עבריינות: שלוש תאוריות ששינו את העולם

16.1.24 ר"כ עידית זוהר: עבודה סוציאלית בשב"ס תפקיד העובד סוציאלי בשב"ס, טיפול סמכותני

23.1.24 ד"ר קתרין בן צבי-בונאן, רמ"ח חטו"ש סקירה על מדיניות הענישה בעולם ובארץ

אז והיום – מבט על תפיסת הטיפול והשיקום בעוברי חוק בעבר, תיקון 42 לחוק, ועד חלופות כליאה

2.24.6 ד"ר רונן זיו חדילה מפשיעה

13.2.24 ר"כ שרון ציוני: טיפול בגברים אלימים כשירות תרבותית – אלימות ואלימות במשפחה בחברה

הערבית

20.2.24 ר"כ טלי צוברי, ראש תחום טו"ש ביס"ר נווה תרצה טיפול באסירות/נשים עוברות חוק

27.2.24 ר"כ ניר שחר + מדריך נגמלים: טיפול בהתמכרויות בשב"ס טיפול בהתמכרויות

מסע אסיר: מהילדות דרך תחנות החיים השונות אל המעצר/מאסר ועד השחרור – סיפור אישי

חופשת סמסטר סיור + מפגש מסכם

חומר חובה לקריאה:

Gueta, K., Chen, G., & Ronel, N. (2022). Trauma-oriented recovery framework with offenders: A necessary missing link in offenders' rehabilitation. *Aggression and Violent Behavior*, <https://doi.org/10.1016/j.avb.2021.101678>

גולדברג, א' (2015 ב'). בית סוהר: האתגר בניהול אנשים מאחורי הסורגים. רעננה: הוצאת כותרים.
רזנפרל, ש' (2004). אסירים וסוהרים ומה שביניהם: כלא מעשיהו-1978-1982. ניסיון חיים של מנהל כלא. בת-ים. חמו"ל.

Ling, S., Umbach, R., & Raine, A. (2019). Biological explanations of criminal behavior. *Psychology, Crime & Law*, 25(6), 626-640.

אדד, מ', חיימי, ח' ווינגנסקי, א' (2017). מה בין רצידיביזם לבין התבוננות פנימית, משמעות חיים ותקווה? קרימינולוגיה ישראלית, ו', 231-254.

ראובן, י' (2008). תוכניות התערבות ממוקדות צוות במוסדות לטיפול סמכותי כופה. בתוך מ' חובב, ח' מהל ומ' גולן (עורכים), מסיכון לסיכוי (עמ' 317-340). ירושלים: כרמל.

חסיס, ב., שהם, א., וייסבורד, ב., חביב, נ., זליג, ע., אלישע, א., זמיר, ר. (2015). הערכת תוכנית "בית התקווה" לשיקום עברייני אלימות במשפחה. ירושלים: מחקר הערכה תוכניות תקון בשב"ס. השנתון הסטטיסטי של משטרת ישראל לשנת 2020 (פרק הפשיעה בלבד - עמ' 62-17) (פרק סוגיות בכליאה בישראל עמ' 91-114)

Carolan, C., O'Flynn, A., & Guerin, S. (2022). Exploring models of care and the perceived impact in an offender rehabilitation program. *International journal of offender therapy and comparative criminology*, 66(8), 914-930

חן, ג' ועינת, ת' (2010). כלא נשים - החצר האחורית של ישראל. תל אביב-יפו: הוצאת רסלינג.

נוה, א' (2007). אסירות של החיים: ענישת נשים באמצעות כליאה - הכאב, האובדן והענישה כולה. צוהר לבית הסוהר-עבירות ועונשים בישראל, 11(25), 1515-25.

חומר לקריאה נוספת:

מרכיבי הציון הסופי:

הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 60 %
 מצגת / הצגת פוסטר / הרצאה / סמינר / פרוסמינר / הצעת מחקר 15 %
 השתתפות פעילה / עבודת צוות 10 %
 מטלות הגשה במהלך הסמסטר: תרגילים / עבודות / מבדקים / דוחות / פורום / סימולציה ואחרות 15 %

מידע נוסף / הערות: